

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14518846>

JISMONIY TARBIYA DARSLARINING SIFAT-SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNI QO‘LLASH VA UNING AFZALLIKLARI

Ravshanov Bexruz Xasanovich

Buxoro muhandislik-texnologiya instituti mustaqil izlanuvchisi

Annotatsiya: Ushbu maqolada kasbiy ta'lim tashkilotlarida jismoniy tarbiya darslarini, sport musobaqalarini, sog'lomlashtirish va sport tadbirlarini tashkil etishda va o'tkazishda innovatsion pedagogik texnologiyalardan foydalanishning o'rni va afzalliklari, interfaol usulning o'ziga xosligi aks ettirilgan.

Kalit so'zlar: Innovatsion pedagogik texnologiya, intefaol usullar: verbal, noverbal, vizual, audio, jismoniy tarbiya.

Аннотация: В данной статье отражены роль и преимущества использования инновационных педагогических технологий, уникальность интерактивного метода в организации и проведении занятий по физическому воспитанию, спортивных соревнований, оздоровительных и спортивных мероприятий в профессиональных образовательных организациях.

Ключевые слова: Инновационные педагогические технологии, интерактивные методы: вербальные, невербальные, визуальные, аудио, физкультурные.

Annotation: This article reflects the role and advantages of using innovative pedagogical technologies, the uniqueness of the interactive method in the organization and conduct of physical education classes, sports competitions, wellness and sports events in professional educational organizations.

Key words: Innovative pedagogical technology, interactive methods: verbal, non-verbal, visual, audio, physical education.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018 yil 5 iyundagi “Professional ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ-3775-sonli Qarorda, jumladan, “Mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda kasbiy ta’lim tashkilotlarining ishtiroki hamda tashabbuskorligini oshirish o‘qituvchilarning bilimi va pedagogik mahorati monitoringini yuritish” vazifasi belgilandi.

“Professional ta’lim tizimidagi mavjud muammolaridan o‘qituvchilarning xorijiy tillar va axborot kommunikatsiya texnologiyalarini o‘zlashtirish darajasi pastligi sababli ularning kasbiy mahorati bugungi kun talablaridan ortda qolmoqda” ekanligi qayd etilgan hamda “Gumanitar va pedagogik yo‘nalishlarda kadrlar tayyorlash sifatiga e‘tiborni kuchaytirish” vazifalari belgilangan.

Yuqoridagi vazifalar kasbiy ta’lim tashkilotidagi jismoniy tarbiya o‘qituvchilarga ham ta’lluqli bo‘lib amalga oshirish uchun jismoniy tarbiya darslarini sifatli tashkil etish va o‘tkazish metodikasida innovatsion pedagogik texnologiyalar turlaridan foydalanish hozirgi zamon talabidir. Hozirgi kunda, innovatsion pedagogika texnologiyalarning quyidagi turlari mavjud:

- kompyuterli axborot texnologiya;
- modul texnologiya;
- multimediyali texnologiya;
- interfaol usulli texnologiya;
- muammoli texnologiya;
- dasturli o‘qitish texnologiya;
- pedagogik o‘yinlar texnologiyasi;
- boshqaruv texnologiyasi;
- mualliflik texnologiyasi;
- pedagogik hamkorlik texnologiyasi.

Har bir fanni o‘qitishning o‘ziga xos xususiyatlari bo‘lib, ilg‘or pedagogik texnologiyani ham shu fanga moslashtirish kerakmi yoki fanni ilg‘or pedagogik

texnologiyaga moslashtirish lozimligi degan savol paydo bo‘ladi. Ammo o‘qituvchilar nostandart darslar bilan interfaol usullarni chalkashtirish natijasida ularda ikki xillik tushunchasi paydo bo‘ladi va bu ularni qayta tayyorlash, malakasini oshirish muammosini keltirib chiqadi.

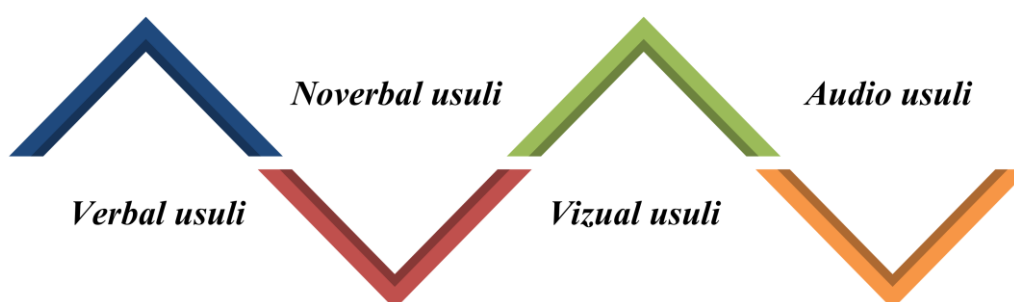
Olimlarimizdan X.Ibragimov, U.Yo‘ldoshev, X.Bobomirzaevlar darslarni uch turga bo‘lishadi:

- standart darslar;
- nostandart darslar;
- interfaol usullar asosidagi darslar tavsiya etilgan.

O‘zbekiston Respublikasining “Jismoniy tarbiya va sport to‘g‘risida”gi qonunda “O‘qituvchilar va o‘quvchilarni jismoniy tarbiyalashning zamonaviy shakllari hamda usullarini, jinsi va yoshiga qarab ularga sport ko‘nikmalarini singdirishning ilmiy asoslangan tizimlarini ishlab chiqishni hamda joriy etishga ko‘maklashishni tashkil etadi” kabi vazifasi qo‘yilgan. Yuqoridagi vazifalarni bajarilishni sohaga oid yuqoridagi ayrim vazifalarni bajarilishini ta‘minlash maqsadida pedagogika texnologiyalarning turlaridan interfaol usulli texnologiyasini qo‘llanishini jismoniy tarbiya o‘qituvchilariga tavsiya etamiz.

(1-chizma).

Jismoniy madaniyat darslarida interfaol usullardan foydalanish

Verbal (lot.verbalrs-og‘zaki so‘z, muloqot) - usuli-nutq so‘zlash, ma’ruza guruh bilan yoki yakka tartibda suhbatlashish, savol-javob, taqdimot ko‘rinishda amalga oshiriladi. Bu darsni kirish qismida, yangi darslarni mavzularini boshlashda yoki yakuniy nazoratlarda qo‘llashni tavsiya qilamiz, bu darslarni faollashtiradi. Bu usulda

basketbol darsi jarayonida yoki musobaqa vaqtida o'qituvchilar, murabbiylar tomonidan 1 minutlik vaqt oladi, unda basketbolchilarni texnikasi, taktikasini o'zgartirish va boshqa vazifalar beriladi.

Noverbal (lot.noverbalrs) – mimika, qo'l, barmoqlar, kalla, oyoq va gavda harakatlari orqali biror ma'no, talab, qoida mazmunini ifodalash, bajarishga ko'rsatma berish, ruxsat berish, bajarayotgan har xil harakatlarning to'g'ri yoki noto'g'ri bo'lishi, uning vaqti, harakat sifati yoki ta'kidlashga xizmat qiladi. Noverbal uslublari asosan basketbol, voleybol, qo'l to'pi va futbol hamda hokkey musobaqalaridagi hakamlarda asosiy vosita hisoblanadi. Futbol, qo'l to'pi va boshqa sport turlari bo'yicha musobaqalarda noverbal usulidan jamoa murabbiylari, darvozabon, jamoa kapitani ham foydalanishadi. Bu vositalardan boshqa sport turlarida va musobaqa qatnashchilarida hamda o'qituvchilar ham qo'llab kelishadi.

Vizual (lot.visuatis-ko'z bilan his etish, ko'rgazmali) vositalar pedagogika texnologiya jarayonida o'quvchilar, sportchilar ko'z bilan ko'rishlari uchun mo'ljallangan barcha vositalarni o'z ichiga oladi. Bularga jadval, chizma, tarqatma material, fototasvir, plakat, video, kinotasvirlar, maketlar va boshqa vositalar kiradi. Milliy harakatli o'yinlarni tashkil etish va o'tkazishda tarqatma materiallar yaxshi natijalar beradi va tarqatma materiallar vositasida o'quvchilar mustaqil mashg'ulotlar o'tishga imkoniyat yaratiladi. Bu uslub jismoniy tarbiya, sport mashg'ulotlarida asosiy vosita hisoblanib, uning maqsadi va vazifalarini sifatli to'liq amalga oshirib boradi.

Audio (lot.audire-eshitish)-vositalar eshitish orqali axborotni o'rganish, o'zlashtirish imkoniyatini beruvchi jismoniy mashqlarni to'g'ri bajarish va musobaqalarni ko'rib tahlil qilish hamda texnika, taktika holatlarini o'rganish, amaliyotga qo'llash ishlari amalga oshiriladi. Bu uslubda magnitafon tasmasi, turli disklar, fleshka, qo'l telefon va musiqa asboblari vosita sifatida xizmat qiladi. Audio usuli badiiy va ritmik gimnastika mashg'ulotlarida hamda musobaqalarda asosiy vosita sifatida qo'llaniladi.

Umumiy xulosa shundan iboratki, ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya ta'limining boshqa fanlar, shu jumaladan axborot-kommunikatsiya va innovatsion

pedagogika texnologiyalari bilan integratsiyaning amalga oshirish ta'lim sifatiga kuchli ta'sir ko'rsatib, uni modernizatsiyalash innovatsion o'qitish imkoniyatlarini kengaytirish imkonini beradi. Ta'limda uzviylik va uzluksizlikni ta'minlashida muhim vosita, omil vazifasini bajaradi. Yuqoridagi innovatsion pedagogik texnologiyalaridan interfaol uslublardan professional ta'lim muassasalaridagi jismoniy tarbiya o'qituvchilari, yo'riqchilari, jismoniy tarbiya darslarida va sport mashg'ulotlarida foydalanib o'tkazishsa quyidagi natijalarga erishiladi:

- jismoniy tarbiya darslarini sifati oshadi;
- o'quvchilarni jismoniy tayyorgarligi va jismoniy rivojlanishi sezilarli darajada o'sadi;
- "Alpomish va Barchinoy" test talablarini bajara oladi;
- o'quvchilarni sport turlariga tanlash (seleksiyalash) imkoniyat yaratiladi;
- o'quvchilarni ommaviy sport turlariga jalb qilishadi va qiziqishi oshadi;
- o'quvchilar oilada va yakka tartibda jismoniy tarbiya va sport bilan shug'ullanish metodikasini o'rganish ko'nikma, malakalari shakllanadi;
- o'quvchilarni ommaviy sport turlari bo'yicha musobaqalarda va o'rtoqlik uchrashuvlarda hakamlik bilim ko'nikma va malakalari oshadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Xasanovich R. B., Saidovich M. O. JISMONIY TARBIYA DARSLARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR ORQALI O'QITUVCHI VA TALABA FAOLIYATIGA YANGILIKLAR KIRITISH VA UNI AMALGA OSHIRISHDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANILISH //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2023. – T. 2. – №. 18. – C. 395-400.

2. Ravshanov B. X. BO 'LAJAK JISMONIY TARBIYA MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDA INFOKOMMUNIKATSION TEXNOLOGIYALARNING ROLI //GOLDEN BRAIN. – 2023. – T. 1. – №. 10. – C. 311-316.

3. Ravshanov B. X. INCREASING PROFESSIONAL SKILLS OF PHYSICAL EDUCATION GRADUATES USING AN ELECTRONIC EDUCATIONAL BASE //Educational Research in Universal Sciences. – 2024. – T. 3. – №. 1. – C. 724-727.

4. Бехруз Х. Р., Ахмедов М. Б. ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ У МОЛОДЕЖИ //GOLDEN BRAIN. – 2023. – Т. 1. – №. 10. – С. 322-328.